

Vergaderjaar 2023–2024

26 150

Algemene Vergadering der Verenigde Naties

Nr. 210

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN EN VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 december 2023

De ministeriële week van de 78e zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) vond plaats van 18 tot en met 26 september 2023 in New York. Het Koninkrijk der Nederlanden (KNL) werd vertegenwoordigd door de Minister-President van Nederland, de Minister-President van Aruba, de Minister-President van Sint Maarten, de Minister van Buitenlandse Zaken, de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Staatssecretaris voor Koninkrijksrelaties en Digitalisering. Ook VN-Jongerenvertegenwoordiger Fenna Timsi maakte onderdeel uit van de delegatie.

De ministeriële week vond plaats in een complexe internationale context. Het multilaterale bestel staat onder druk, internationale verhoudingen staan op scherp, ongelijkheid neemt toe en de oorlog in Oekraïne en conflicten elders in de wereld leggen de verdeeldheid tussen de lidstaten binnen de VN bloot. Sindsdien is dit verder verscherpt door de actuele ontwikkelingen in Israël en Gaza. Daarnaast leven er grote zorgen over het achterblijven van voortgang op de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (*Sustainable Development Goals*, SDG's).

Tegen deze achtergrond formuleerde het Koninkrijk de met uw Kamer gedeelde inzet op «versterkt multilateralisme voor vrede, veiligheid en recht, duurzame ontwikkeling en gelijkheid»¹. Een inclusief en effectief multilateraal stelsel – waarin op regels gebaseerde multilaterale instituties stevig verankerd blijven en brede legitimiteit genieten – staat daarin centraal. In zijn toespraak voor de AVVN benadrukte Minister-President Rutte daarbij het belang van een sterk multilateraal systeem om de mondiale uitdagingen zoals klimaatverandering en de (impact van de) Russische oorlog in Oekraïne aan te kunnen pakken. Hij onderstreepte het belang van staan voor gezamenlijke waarden, mensenrechten en het

¹ Kamerstuk 26 150, nr. 208.

VN-Handvest. Hiertoe is het ook noodzakelijk diegenen die de rechten schenden ter verantwoording te roepen om straffeloosheid tegen te gaan. Minister-President Rutte en de overige leden van de delegatie hadden verder een kort gesprek met Secretaris-Generaal van de VN (SGVN) Guterres, waarin dezelfde thema's aan bod kwamen.

Voor een sterk multilateraal systeem is het noodzakelijk dat VN-organisaties in staat worden gesteld de kern van hun mandaat uit te voeren, fondsen in te zetten daar waar de nood het hoogst is en dat zij snel kunnen reageren in geval van crisis. Voor een slagvaardig en wendbaar VN-(ontwikkelings)systeem is meerjarige, flexibele en ongeoormerkte financiering cruciaal. Het Koninkrijk wordt gezien als een betrouwbare donor en belangrijke partner, mede omdat een belangrijk gedeelte van onze bijdragen in deze vorm gegeven wordt. Onderaan deze brief is een lijst met de meerjarige verplichtingen aan VN-organisaties voor de komende periode bijgevoegd².

Inzet bij speciale toppen gedurende de ministeriële week

Dit jaar was er extra nadruk op het behalen van de SDG's. Als gevolg van onder meer de coronapandemie, de klimaatcrisis en conflicten raakt het behalen van de doelen in 2030 steeds meer buiten bereik. De SDG Top, die in de marges van de AVVN werd georganiseerd, diende als evaluatiemoment van de huidige voortgang en om politieke urgentie te benadrukken. Die urgentie wordt breed gedeeld, maar over de uitvoering bestaat geen eensluidende overeenstemming, onder andere op het gebied van de financiering van de SDG's en daaraan gekoppelde discussies over schuldverlichting, de hervorming van de internationale financiële architectuur en eerlijkere wereldhandel. Ondanks de verschillende perspectieven kon een politieke verklaring over de SDG's met consensus worden aangenomen. Minister-President Jacobs van Sint Maarten onderstreepte tijdens de SDG Top de inzet en toewijding van het Koninkrijk aan de SDG's. Minister-President Wever-Croes van Aruba benadrukte het belang van partnerschappen tussen overheden, multilaterale organisaties en de private sector voor financiering van de SDG's in haar bijdrage aan de *High Level Dialogue on Financing for Development*.

Tijdens de ministeriële week was er verder speciale aandacht voor belangrijke gezondheidsthema's: het voorkomen van en reageren op pandemieën; universele toegang tot gezondheidszorg; en het tegengaan van tuberculose. Ondanks geopolitieke tegenstellingen en verschillen van inzicht van landen uit het mondiale Zuiden en Noorden, konden de politieke verklaringen uiteindelijk met consensus worden aangenomen. Het Koninkrijk heeft telkens het belang van het beschermen en bevorderen van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten voor vrouwen en meisjes onderstreept. Minister-President Jacobs benadrukte namens het Koninkrijk tijdens de *Pandemic Prevention, Preparedness and Response* bijeenkomst, het belang om spoedig tot een pandemieakkoord te komen, met oog voor coherentie, gelijkwaardigheid en een inclusieve aanpak. Als onderdeel van de discussies over *Universal Health Coverage* sprak de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking zich uit voor toegang tot veilige abortus als cruciaal onderdeel van toegankelijke gezondheidszorg. Hierbij werd tevens de relevantie van het bereiken van gemarginaliseerde groepen, de rol van seksuele voorlichting en het belang van adequate financiering van de mondiale gezondheidsarchitectuur benoemd. In de discussies over het tegengaan van tuberculose heeft de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

² Zoals toegezegd aan het lid Van Weerdenburg (PVV) tijdens de begrotingsbehandeling BuHa-Os over de begroting voor 2022 op 25 november 2021 (Handelingen II 2021/22, nr. 27, items 5 en 9).

zich hard gemaakt voor de bestrijding van stigma en discriminatie, het waarborgen van mensenrechten en de samenhang met antimicrobiële resistentie en klimaatverandering.

Tot slot was er gedurende de ministeriële week aandacht voor de aankomende *Summit of the Future* (september 2024), de hervormingstop van de SGVN. Deze heeft als doel een extra impuls te geven aan de realisatie van de SDG's door een vernieuwingsagenda op thema's als vrede en veiligheid, financiering voor ontwikkeling en digitale samenwerking. De in de beleidsnota Mondiaal Multilateralisme uiteengezette drieslag «beschermen», «versterken» en «hervormen» vormt het kader van het Koninkrijk richting deze top. «Beschermen» slaat op het, met zo breed mogelijke coalities, actief weerstand bieden aan schending en uitholling van fundamentele rechtsnormen en het beschermen van bestaande afspraken en verworvenheden, het tegengaan van autocratische invloeden en het bewaken van de voorwaarden voor effectieve internationale samenwerking. «Versterken» heeft betrekking op versteviging van de positie van het Koninkrijk en de EU in het dynamische geopolitieke krachtenveld. «Hervormen» omvat de voortdurende verbetering en hervorming van onderdelen van het VN-systeem, waaronder de VN-Veiligheidsraad en het VN-ontwikkelingssysteem. Tijdens een voorbereidende bijeenkomst over de *Summit of the Future* sprak de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking zich uit over het belang van langetermijndenken en het meewegen van de stem en het perspectief van toekomstige generaties. Het Koninkrijk zal samen met Jamaica co-facilitator zijn van een verklaring omtrent toekomstige generaties.

Inzet bij thematische evenementen gedurende de ministeriële week

Traditiegetrouw vinden er als onderdeel van de ministeriële week elk jaar talloze evenementen plaats. Het Koninkrijk nam deel aan tientallen evenementen. Daarnaast organiseerde het Koninkrijk enkele eigen evenementen, steeds samen met gelijkgezinde partners. Vanuit het gedachtegoed van «versterkt engagement» is ook regelmatig de samenwerking opgezocht met minder vanzelfsprekende partners.

Feministisch buitenlands beleid en lhbtq+ rechten

Zo was het Koninkrijk een drijvende kracht achter een drukbezochte bijeenkomst over feministisch buitenlands beleid, samen met Chili, Mongolië, Duitsland, Spanje en Frankrijk. De Minister van Buitenlandse Zaken sprak over het belang van de *Women, Peace and Security* agenda en het toepassen van een genderlens in veiligheidsvraagstukken om de positie en kwetsbaarheid van vrouwen en meisjes adequaat te kunnen meewegen. Ook nodigde ze het publiek uit voor de *Shaping Feminist Foreign Policy* conferentie die in november in Den Haag gehouden is en waar samen met een brede groep uit het maatschappelijk middenveld gesproken is over hoe de rechten en representatie van vrouwen, de lhbtq+ gemeenschap en andere kwetsbare groepen versterkt kunnen worden. Ook als covoorzitter van de *LGBTI Core Group*, samen met Argentinië, sprak de Minister van Buitenlandse Zaken zich uit voor de rechten van lhbtq+ mensen en onderstreepte ze het belang dat het Koninkrijk hecht aan het beschermen en bevorderen van gelijke rechten voor iedereen. Zij verzekerde de overige sprekers en deelnemers dat die inzet onverminderd wordt voortgezet. Minister-President Jacobs van Sint Maarten nam deel aan een bijeenkomst over het uitbannen van geweld tegen vrouwen en meisjes en sprak haar sterke commitment uit. Verder heeft het Koninkrijk in diverse gesprekken met VN-organisaties

opnieuw het belang benadrukt van de voortdurende inzet op de preventie van *Sexual Exploitation, Abuse and Harassment* (SEAH) door personeel van hulp- en ontwikkelingsorganisaties.

Oekraïne

Tijdens de ministeriële week stond ook de Russische agressie tegen Oekraïne centraal. In een bijeenkomst die Nederland organiseerde, samen met de andere covoorzitters van de *Group of Friends of Accountability following the Aggression against Ukraine* (Albanië, Denemarken, Guatemala, de Marshalleilanden) en Oekraïne zelf, lag de focus op de vraag hoe de internationale gemeenschap kan optreden tegen ernstige schendingen van het internationaal recht. De Minister van Buitenlandse Zaken en andere deelnemers benadrukten dat zulke schendingen niet zonder gevolgen kunnen blijven. Tijdens de bijeenkomst deelde mensenrechtenverdediger Kateryna Rashevskya haar persoonlijke ervaringen en herinnerde iedereen eraan waar het daadwerkelijk om gaat, namelijk het menselijk leed in Oekraïne en de noodzaak de daders ter verantwoording te roepen. Ook werd steun uitgesproken voor het vredesplan van President Zelensky. Deze was zelf ook in New York om te pleiten voor zijn vredesplan en het tegengaan van straffeloosheid. Eenzelfde boodschap gaf de Minister van Buitenlandse Zaken ook in de VN-Veiligheidsraad tijdens een speciale zitting over de oorlog in Oekraïne. Ook het neerhalen van MH17 werd door de Minister van Buitenlandse Zaken besproken. Samen met de landen die onderdeel uitmaken van het *Joint Investigation Team* sprak ze over de juridische voortgang van de lopende onderzoeken en het belang van verantwoording ten behoeve van de slachtoffers en nabestaanden.

Na navraag over de brief, die namens de VN was verstuurd aan Rusland in een poging om de graandeal overeind te houden³, bleek niet dat er door de VN voorstellen zijn gedaan om sancties te verlichten in ruil voor beweging aan Russische zijde. Het is volgens het Koninkrijk essentieel dat de VN geen stappen zet zonder vooraf de haalbaarheid en uitvoerbaarheid met lidstaten af te stemmen. De Minister heeft de graandeal ook opgebracht in gesprek met de SGVN en waardering uitgesproken voor de bemiddelende rol van de VN. De SGVN zag continuering van de deal somber in, maar blijft zich er onverminderd voor inzetten.

Veiligheid en ontwapening

Tijdens een Trans-Atlantisch diner, georganiseerd door de Amerikaanse Minister van Buitenlandse Zaken, sprak Minister Bruins Slot over het belang van trans-Atlantische samenwerking als hoeksteen van het Nederlandse veiligheidsbeleid. De rol van de NAVO en de relevantie van onderlinge samenwerking zijn door de aanhoudende agressie van Rusland in het afgelopen jaar gegroeid. Over de noodzaak om gezamenlijk op te treden sprak de Minister ook tijdens een door Japan, Filippijnen en Australië georganiseerde bijeenkomst over nucleaire ontwapening. Ze riep daarbij op om onderhandelingen over een splijtstofstopverdrag zo snel mogelijk te starten. Tevens sprak Minister Bruins Slot op de jaarlijkse bijeenkomst van het *Global Counter Terrorism Forum*, waar ze specifieke aandacht schonk aan het belang van berechting van ISIS-strijders en het voorkomen van straffeloosheid, en het waarborgen van mensenrechten

³ In navolging van de gedane toezegging aan de heer Sjoerdsma (D66) tijdens het debat over de AVVN op 12 september 2023 (Kamerstuk 26 150, nr. 209) om de Kamer nader te informeren over of Nederland is geconsulteerd over een brief van de SGVN met betrekking tot een mogelijke sanctieverlichting voor Rusland vanuit de VN in ruil voor het implementeren van de graandeal (TZ202309-061).

en inclusie van maatschappelijk middenveld voor preventie en bestrijding van terrorisme.

Door de EU Hoge Vertegenwoordiger werd op 18 september de *Peace Day Effort* gelanceerd samen met Saoedi-Arabië, Jordanië, Egypte en de Secretaris Generaal van de Arabische Liga. Dit initiatief beoogt het Midden-Oosten vredesproces weer in beweging te krijgen. Het Koninkrijk steunt dit initiatief en de Minister van Buitenlandse Zaken sprak tevens tijdens dit event haar zorg uit voor het gebrek aan politieke vooruitgang in het vredesproces.

Humanitaire noden

De oorlog in Oekraïne raakt ook de meest kwetsbare landen die al lijden onder crises en tegenslagen. In een bijeenkomst over het grote financieringsgat voor humanitaire noden, onderstreepte de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking het belang van voorspelbare langetermijnfinanciering. De Minister riep andere landen op het voorbeeld van onder meer Nederland te volgen en wees op het belang nieuwe bronnen van financiering te zoeken. Er zijn steeds groter wordende langetermijnbehoeften voor weerbaarheid tegen klimaatverandering. Humanitaire noden kwamen ook aan bod bij een event over de olietanker *Safer*, die voor de kust van Jemen een olieramp dreigde te veroorzaken. Door effectieve multilaterale samenwerking is het gelukt de olie in de tanker over te pompen naar een veilig schip, waarmee een potentiële humanitaire en ecologische catastrofe is voorkomen. Als een van de drijvende krachten achter deze operatie sprak Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking haar waardering uit voor de effectieve samenwerking en zegde steun toe aan de VN in de resterende fases van de operatie.

Klimaat, water en SIDS

Klimaatverandering en de gevolgen daarvan vormden een ander thema waar veel aandacht voor was. Zo werden sessies georganiseerd over onder meer biodiversiteit, klimaatadaptatie, het uitbannen van plastic vervuiling en de energietransitie. Over dat laatste onderwerp sprak Minister-President Jacobs vanuit het perspectief van kleine eilandstaten in ontwikkeling (*small island developing states*, SIDS). Zij benadrukte het belang van maatwerkoplossingen voor SIDS om klimaatweerbaarheid te vergroten. Ook refereerde het Koninkrijk meermaals aan de VN-Waterconferentie die in maart van dit jaar samen met Tadzjikistan werd georganiseerd, vanuit het belang van het vasthouden van (politiek) momentum en het verder brengen van de mondiale wateragenda. De Minister van Buitenlandse Zaken ondertekende namens het Koninkrijk het Verdrag van de VN inzake het recht van de zee, inzake het behoud en het duurzame gebruik van de mariene biologische diversiteit van gebieden voorbij de grenzen van de nationale rechtsmacht (*Biodiversity Beyond National Jurisdiction*, BBNJ). Met de ondertekening door tientallen lidstaten komt er een succesvol einde aan jarenlange multilaterale onderhandelingen gericht op het beschermen van oceanen en de biodiversiteit.

Minister-Presidenten Rutte, Jacobs en Wever-Croes organiseerden gezamenlijk een rondetafelgesprek met SIDS over innovatieve oplossingen op klimaatadaptatie. Aanwezige regeringsleiders van kleine eilandstaten bespraken de noodzaak van samenwerking tussen deze staten en de diverse ervaren obstakels voor toegang tot financiering voor adaptatie. De kwetsbaarheden van SIDS kwamen in meerdere evenementen ter sprake waaraan Minister-Presidenten Jacobs en Wever-Croes

deelnamen. Veel discussies stonden in het teken van de voorbereidingen van de vierde SIDS-conferentie, die in mei 2024 in Antigua en Barbuda zal plaatsvinden, tien jaar na de derde conferentie in Samoa. Ook kwam de beperkte institutionele capaciteit van SIDS ter sprake als het gaat om het vroegtijdig herkennen en anticiperen op natuurrampen.

Digitaal

Er is elk jaar tijdens de AVVN ministeriële week meer aandacht voor de digitale dimensies van veiligheid, mensenrechten en gelijkheid. De Minister van Buitenlandse Zaken en de Staatssecretaris voor Koninkrijksrelaties en Digitalisering namen deel aan een bijeenkomst van de *Freedom Online Coalition*, waarvan Nederland in 2024 voorzitter zal zijn. De Minister van Buitenlandse Zaken onderstreepte dat universaliteit van mensenrechten ook betekent dat deze online gewaarborgd moeten worden, hetgeen doordachte beleidskeuzes vergt. In een door Nederland en Canada georganiseerd evenement over informatie integriteit online, werd deze boodschap kracht bijgezet door de ondertekening van een mondiale verklaring. 32 landen uit alle werelddelen onderschrijven hiermee het belang van een betrouwbaar, accuraat en pluriform informatie ecosysteem voor een goed functionerende democratische samenleving. De staatsecretaris voor Koninkrijksrelaties en Digitalisering woonde diverse bijeenkomsten bij die zich toespitsten op artificiële intelligentie (AI). Deze richtten zich zowel op het verzilveren van kansen als het beperken en reguleren van risico's. Ze pleitte daarbij ook voor een rol van de VN in het komen tot meer en betere mondiale regulering van AI. In een evenement gericht op AI en onderwijs voor meisjes sprak Minister-President Wever-Croes van Aruba zich uit voor het bevorderen van toegang en instroom van vrouwen en meisjes tot exacte wetenschap, technologie, en wiskundeonderwijs.

Recht

Tijdens een ministeriële bijeenkomst over het Internationaal Strafhof (*International Criminal Court*) stond de Minister van Buitenlandse Zaken stil bij de recente cyberaanval op het Hof en de toenemende werklast die druk zet op de financiën van het Strafhof. Het Koninkrijk riep landen op beter aan hun financiële verplichtingen te voldoen. Ook sprak Nederland zich positief uit over inspanningen om de jurisdictie van het Internationaal Strafhof uit te breiden om ook het misdrijf van agressie te omvatten, naast oorlogsmisdaden, genocide en misdaden tegen de menselijkheid. Dat punt stond ook centraal in de bijdrage van de Minister van Buitenlandse Zaken in een bijeenkomst over de in 2025 voorziene herziening van het Statuut van Rome, dat ten grondslag ligt aan het Internationaal Strafhof.

Vanuit de rol als oprichter van de *Justice Action Coalition* – een ambitieus samenwerkingsverband van landen en organisaties om voortgang te bevorderen op de internationaal gestelde doelen over toegang tot recht voor iedereen – sprak het Koninkrijk zich sterk uit voor actie op SDG 16, voor vreedzame, inclusieve en rechtvaardige samenlevingen. Ook onderstreepte het Koninkrijk het belang van een mensgerichte benadering tot toegang tot recht en de noodzaak om, door een breed palet aan actoren, te investeren in een goed functionerende rechtstaat als basis voor duurzame ontwikkeling.

Inzet bij bilaterale gesprekken gedurende de ministeriële week

En marge van de ministeriële week van de AVVN heeft het Koninkrijk ook bilateraal gesproken met landen en partners over een breed scala aan onderwerpen, waaronder bovengenoemde thema's. Daarbij heeft de

delegatie, vanuit het principe van «versterkt engagement», bewust ingezet op gesprekken met minder voor de hand liggende partners. Op deze manier wil het Koninkrijk proactief de samenwerking met een groot aantal landen verbreden en verdiepen, door te luisteren naar hun zorgen en perspectieven, en door het beleid van het Koninkrijk toe te lichten. Het verslag is niet uitputtend en bevat terugkoppeling van de belangrijkste gesprekken op hoofdlijnen.

Veel gesprekken gingen over de actualiteit in diverse regio's en landen. Zo sprak de Minister van Buitenlandse Zaken met haar ambtsgenoten uit Armenië en Azerbeidzjan over de ontwikkelingen eind september in Nagorno-Karabach. Ze sprak haar zorgen uit over de ontwikkelingen en benadrukte het belang van garanties voor de veiligheid en het behoud van rechten voor inwoners van Nagorno-Karabach. Richting haar Azerbeidzjaanse ambtsgenoot sprak ze nadrukkelijk de veroordeling uit over de militaire escalatie op 19 september jl. in Nagorno-Karabach. Met haar Armeense collega werd onder andere gesproken over mogelijkheden tot humanitaire steun.

In gesprekken met Burkina Faso, Mali, Senegal, Algerije, de Afrikaanse Unie, de International Crisis Group en de VN Speciaal Coördinator voor Ontwikkeling in de Sahel werd van gedachten gewisseld over de negatieve ontwikkelingen in de Sahel, waaronder de staatsgreep in Niger, de toenemende dreiging van terrorisme en extremisme en de gevolgen voor de bredere regio. Het Koninkrijk maakt zich zorgen over de groeiende instabiliteit in de regio en heeft een sterke voorkeur voor diplomatieke oplossingen in Niger en andere landen. Ook is steun uitgesproken voor de bemiddelende rol van de Economische Gemeenschap van West-Afrikaanse Staten (ECOWAS).

De situatie in het Midden-Oosten was onderwerp van gesprek van Minister Bruins Slot met haar ambtsgenoten uit onder meer Israël, de Palestijnse gebieden, Qatar, Oman en Saoedi-Arabië. Ten aanzien van het Midden-Oosten vredesproces sprak de Minister uit dat Nederland toegewijd is aan een tweestatenoplossing en wisselde van gedachten met landen in de regio over recente ontwikkelingen en internationale processen om dialoog te bevorderen. Ook werd in enkele gesprekken het stroeve vredesproces in Jemen besproken.

De Minister van Buitenlandse Zaken sprak verder uitgebreid met haar Oekraïense ambtsgenoot. Ze herhaalde dat het Koninkrijk, voor zolang als dat nodig is, zich onverminderd blijft inzetten voor steun aan Oekraïne, hulpverlening, wederopbouw en het internationaal isoleren van Rusland. Daarnaast kwamen onder meer het vredesplan van President Zelensky, de onderhandelingen over de graandeal en alternatieve corridors voor graanexport en het tegengaan van desinformatie aan bod. Bij zoveel mogelijk overige gesprekken heeft het Koninkrijk aandacht gevraagd voor de voortdurende oorlog in Oekraïne, om zo bij te dragen aan de versterking van de coalitie van VN-lidstaten die de Russische agressie verwerpt.

Het Koninkrijk heeft nog steeds grote zorgen over de Iraanse militaire steun aan Rusland. Daarnaast is het Koninkrijk zeer kritisch over de mensenrechtensituatie in Iran en over het nucleaire programma van Iran. De Minister van Buitenlandse Zaken heeft het gesprek met haar Iraanse ambtsgenoot aangegrepen om deze zaken op ministerieel niveau aan te kaarten.

De oorlog in Oekraïne was ook onderdeel van veel gesprekken met de Ministers van Buitenlandse Zaken van landen die iets verder van het

conflict staan, zoals Indonesië. Met haar Indonesische ambtsgenoot deelde Minister Bruins Slot zorgen over het uitblijven van een graandeal en de veiligheidssituatie op de Zwarte Zee, en de mondiale impact daarvan. Daarnaast bespraken ze onder meer de uitdagingen waar het multilaterale systeem voor staat en, vooruitblikkend op het bezoek van Minister Bruins Slot aan Indonesië dat eind oktober heeft plaatsgevonden, de sterke bilaterale banden.

Ook het thema migratie⁴ is in meerdere gesprekken van de Minister van Buitenlandse Zaken aan bod gekomen. Zo sprak zij met haar Turkse ambtsgenoot over de gezamenlijke verantwoordelijkheid om irreguliere migratie te adresseren. De Minister bedankte Turkije voor de opvang van Syrische vluchtelingen. Met Tunesië werd uitvoerig over migratie gesproken, o.a. over het recent ondertekende *Memorandum of Understanding* (MoU) tussen de EU en Tunesië en de opvang van migranten aan de Tunesische grens. Met betrekking tot dat tweede punt uitte Nederland zorgen en onderstreepte het belang van het waarborgen van mensenrechten en de implementatie van de overeenkomst binnen internationaal rechterlijke kaders. De Minister benadrukte tevens het belang van snelle vooruitgang op alle pilaren van het MoU en van voortdurende open en constructieve dialoog, niet alleen bilateraal maar ook met de EU en het Europees parlement. In gesprek met Algerije werden zorgen uitgewisseld over de mogelijke gevolgen van de situatie in de Sahel op migratiebewegingen richting Noord Afrika. Met Jordanië kwam onder meer ter sprake dat een duurzame oplossing voor migratie het aanpakken van grondoorzaken is, waaronder een oplossing voor conflicten, stabiliteit en adequate financiering voor humanitaire hulp en opvang van vluchtelingen en hun gastgemeenschappen. In gesprek met Saoedi-Arabië vroeg de Minister o.a. aandacht voor de mensenrechtensituatie van migranten aan de grens met Jemen.

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking sprak met de Oegandese Minister van Buitenlandse Zaken en vroeg naar de prioriteiten omtrent opvang in de regio. Oeganda is medeorganisator van het *Global Refugee Forum* (13–15 december). Tevens uitte ze diepe bezorgdheid over de *Anti-Homosexuality Act 2023* en riep ze op tot het naleven van de door Oeganda gecommitteerde internationale én regionale verplichtingen op gebied van mensenrechten, inclusief die van lhbtq+ gemeenschap. Ze gaf aan dat het *Justice Law and Order Sector* programma is stopgezet, zodat er geen directe financiering gaat naar overheidsinstanties die mogelijk de *Anti-Homosexuality Act 2023* handhaven. In gesprek met de Bengalese counterpart uitte de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking zorgen over de recente vervolgingen van mensenrechtenactivisten. De goede samenwerking met Bangladesh op gebied van water werd wederzijds onderstreept. In andere gesprekken van het Koninkrijk zijn ook de situatie van Oeigoeren (inclusief opvolging van het rapport van de VN Hoge Commissaris voor de Mensenrechten over de situatie) en de bescherming van de oppositie in Belarus besproken. Ook in deze gevallen heeft het Koninkrijk zich uitgesproken voor het beschermen, bevorderen en naleven van mensenrechten. In gesprek met haar ambtsgenoot uit Canada onderstreepte de Minister van Buitenlandse Zaken ook het belang van de sterke samenwerking tussen beide landen over persvrijheid, diversiteit en integriteit online, en de noodzaak om mensenrechten ook online te beschermen. Tijdens de ontmoeting tussen Minister Bruins Slot en haar

⁴ In navolging van de gedane toezegging aan de heer Brekelmans (VVD) tijdens het debat over de AVVN op 12 september 2023 om een terugkoppeling te geven van de gevoerde gesprekken met andere landen over migratie (TZ202309-059).

Qatarese ambtsgenoot kwam ook de mensenrechtensituatie ter sprake, met specifieke aandacht voor de situatie van arbeidsmigranten in Qatar.

Zowel Minister-President Rutte als Minister Bruins Slot hadden een kort gesprek met hun Pakistaanse collega's, waarin zij waardering uitspraken voor de rol van Pakistan bij de evacuatie van mensen uit Afghanistan. Daarnaast uitten zij ook ernstige zorgen over bedreigingen vanuit het land, vooral gericht op Nederlandse politici, en verzochten de Pakistaanse autoriteiten om hiertegen op te treden. De Minister-President en Minister van Buitenlandse Zaken spraken tevens hun Irakese ambtsgenoten. Ze onderstreepten de brede constructieve relatie tussen beide landen en hoe deze op tal van onderwerpen verder te verdiepen, waaronder handel, veiligheid, mensenrechten, landbouw en water. De Minister-President benadrukte het belang van verbeterde migratiesamenwerking.

De ministeriële week van de 78ste zitting van de Algemene Vergadering van de VN bood, kortom, de gelegenheid relevante gesprekken te voeren over de koers van internationale multilaterale samenwerking en de actualiteit. Het Koninkrijk heeft daar belangrijke bijdragen aan geleverd door deelname van de brede delegatie.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H.G.J. Bruins Slot

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
G.E.W. van Leeuwen

BIJLAGE

Overzicht van meerjarige Algemene Vrijwillige Bijdrages aan VN-organisaties

VN-organisaties	Totale bijdrage in Euro's voor de aangegeven periode
ILO – International Labor Organisation	13.800.000 (2023–2025)
UNAIDS	69.000.000 (2023–2025)
UNDP – UN Development Programme	100.000.000 (2023–2025)
UNEP – UN Environment Programme	28.500.000 (2023–2025)
UNFPA – UN Population Fund	105.000.000 (2023–2025)
UNHCR – UN High Commissioner for Refugees	105.000.000 (2023–2025)
UNICEF – UN Children Emergency Fund	112.677.000 (2023–2025)
UNRWA – UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East	65.000.000 (2023–2025)
UN Women	16.000.000 (2022–2025)
WFP – World Food Programme	191.000.000 (2023–2025)
WHO – World Health Organization	38.408.000 (2022–2025)

Meer informatie: <https://www.nlontwikkelingssamenwerking.nl/>